

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo aeuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

De Iohanne Secvndo, Nono Hvivs Monasterii Sponheimensis abbate, qui
præfuit annis VII. mensibus XI. & de variis huius temporis gestis.

urn:nbn:de:0128-1-17336

DE IOHANNE SECVNDO, NONO HVIVS MONASTERII SPONHEIMENSIS abbate, qui præsuit annis VII. mensibus XI. & de variis huius temporis gestis.

POST mortē domini Petri, huius monasterij Sponheimē mēsis VIII. abbate anno præfate, qui fuit Dominicæ natiuitatis MCCXC. cōuenientes in vnū fratres sine pastore relicti, nonas Maij, animo & intentione super se constituendi Pastorem, post multa præhabita consilia & maturam deliberationem vnanimiter in abbatem elegerunt Iohannem monachum, huius monasterij Cellerarium, quem non diu postea elegerunt Iohannem Moguntinus præsentatum sibi confirmauit, & per Petrum episcopū Sudentem Vicarium in pontificalibus generalem eodem anno, Dominica post festum S. Urbani Papæ apud Moguntiam fecit ordinari. Electus autē confirmatus & ordinatus in abbatem Iohannes

Patria, parentis & educatio loanni abbatē.

(vt moris est) præfuit huic monasterio annis VII. & mensibus XI. Oriundus fuit ex Sponheim honestis & mediocri fortuna parentibus natus, qui cum adhuc puer esset XII. annorum, monasterio ab ipsis genitoribus suis traditus fuit, & satis bene secundum mores illius temporis coram fratribus conuersatus, per Petrum abbatem Cellerarium constitutus, eidē (sicut diximus) in regimine successit, & pro modulo suo in temporalibus satis bene rexit.

MCCXCI.

Ecclesia nostra de nouo dedicatio facta est.

Iohannes abbas anno regiminis sui primo ecclesiam nostrā intrinsecam cum quatuor altaribus renouauit, & eam de nouo consecrari fecit per Petrum Sudentem (sicut diximus) Gerardi archiepiscopi Vicarium in pontificalibus generalem, vt patet ex litteris eiusdem.

Copia.

Vniuersis hæc visuris Petrus miseratione diuina Sudentis episcopus, reuerendi patris ac domini Gerardi Dei gratia Moguntini archiepiscopi Vicarius, salutem in Domino: Cum nos anno Domini MCCXCI. VI. Idus Aprilis ecclesiam monasterij Sponheimēnsis, ordinis S. Benedicti, cum quatuor altaribus ad diuinum cultum perpetuo agendum. Nos omnibus Christi fidelibus vnus anni, quo ad ventalia, & XL. dierum, quo ad criminalia, ac vnus carena in singulis altaribus concessimus tempore dedicationis, videlicet die Dominica proxima post natiuitatem beatæ Mariæ semper virginis, & per omnes octauas sequentes in perpetuum duraturas: addētes de gratia speciali omnibus benefactoribus prædicti monasterij ad instar venerabilis patris domini Hugonis Cardinalis sedis apostolicæ legati, XL. dierum indulgentiam consimiliter duraturas. Datum &c.

** deest aliud quid.*

Sed hic aduertendum quod propter rationabiles causas dies præfate dedicationis huius ecclesiæ cum indulgentiis post annos XLVI. per Albertum episcopum Ibinsem, Vicarium Henrici episcopi Moguntini, in dominicam post festum S. Martini proximam instantia Wilhelmi abbatis translata fuit.

Conuentus Principum apud Francfordiam.

Eodem anno Rudolphus rex Romanorum conuentum principum apud Francfordiam celebrans, multis & precibus & promissionibus principes in ducere laborabat, vt filium Albertum ducem Austria in regem Romanorum eligerent. Quod facere principes omnino recutabant, dicentes se iam habere regem, nec duos posse nutrire regnum, cum vno satis ad modum respublica videretur esse grauata.

MCCXCII.

Rudolphus rex moritur.

Anno Iohannis abbatis nostri secundo, in octaua diuisionis apostolorum obiit Rudolphus comes de Habsburg rex Romanorum & in ecclesiam Spirensē cum antecessoribus suis regibus & imperatoribus honorifice fuit sepultus, & vacauit imperiū anno vno.

Synodus Moguntina. Suffraganei Moguntinenses.

Episcopus Spirensis captus.

Eodem anno Gerardus episcopus Moguntinus Synodum celebravit in Aschaffenburg, præsentibus episcopis suffraganeis suis, Eistensis, Spirensi, Augustensi, Herbipolensi, Bambergensi & Hildesheimensi, & multis abbatibus, prælatis & clericis prouincie Moguntinae. Soluta autem concilio, cum vnusquisque in sua redire disponderet, Fridericus de Bolandia episcopus Spirensis in itinere iuxta Moganū & villam quæ vocatur Keltterbach, per Gerardum filium comitis Euerhardi Catzenelnbogensis, ecclesiæ Traicēnsis præpositum, captus est & in munitionem perductus, sed tandem compositione interueniente absolutus fuit.

Adolphus comes de Nassau rex eligitur.

Eodem anno conuenerunt principes apud Francfordiā circa festum Philippi & Iacobi pro eligendo nouo rege Romanorum, & post multos tractatus præhabitos electus est in regem Romanorum Adolphus comes de Nassau, & imperauit annis VI. fuitque per principes imperij depositus, vt postea dicemus. Ex his concluditur Rudolphum regem nō isto, sed præcedenti anno defunctum, alioquin imperium non vacasset vno anno, sicut potiores Chronographi referunt.

MCCXCIII.

MCCXCIII.

Hoc anno ciuitas Wormaciensis casuali incendio conflagrans, magna ex parte con-
 cremata est. Eodem anno in die S. Ottmari abbatis obiit Simon Episcopus Worma-
 tiensis, & in monasterio Schonaugiensi sepelitur. Quo mortuo electus fuit Gerhardus, fi-
 lius Comitis hirsuti, qui ante confirmationem suam obiit. Post quem denuo fuit electus
 Euerhardus de Stralenburg, qui praefuit ecclesiae Wormatiensi vix 10. mensibus. Quo et-
 iam defuncto in Episcopatu successit Emicho de Badenberg maioris ecclesiae Praepositus,
 electus vnanimiter in crastino S. Thomae Apostoli, & praefuit annis 4. & mense vno. Iste
 Emicho cum adhuc esset Wormaciensis ecclesiae Praepositus, Capellam in suburbio ciui-
 tatis fundauit in honorem beatissimae virginis Dei genitricis Mariae, in qua praebendarios
 sacerdotes 12. instituit, qui horas ibidem persoluerent in honorem Dei & virginis. Postea
 vero cu[m] episcopus institutus est, quod prius fecerat, confirmauit, & maiora praestitis bene-
 ficia coniunxit. A prima autem eiusdem Capellae fundatione multa miracula & signa ibi-
 dem facta, meritis B. Mariae semper virginis referuntur, ita vt magnus vsque in praesentem
 diem concursus fidelium populorum ad eandem ecclesiam factus sit, per quorum elec-
 tionem & oblationes in eam creuit forma successu temporis, in qua modo cernitur.

*Incedendo
Wormaci-
ensis.
Tres episco-
pi Worma-
tenses vno
anno mor-
tuisunt.
Emicho e-
piscopus
Worma-
tensis.
Ecclesia
beata Maa-
ria Woro-
matia.*

MCCXCIV.

Anno Iohannis abbatis nostri 4. obiit Megenhardus, Prior huius monasterii Spon-
 heimensis, 15. in ordine Priorum a principio fundationis, anno prioratus sui 18. in claustro
 monasterii sepultus cum fratribus suis. Huic in Prioratu 16. successit Iohannes, monachus
 huius conuentus, oriundus ex Weinsheim, & praefuit in eo annis ferme 5.

*Megenhar-
dus Prior 15.
moritur.
Iohannes
successit.*

His temporibus magna inter Philippum Regem Francia & Eduardum regem An-
 gliae suborta fuit dissensio, quae ad bellum atrocissimum processit. Rex Angliae praefatus
 Adolphum regem Romanorum in auxilium conduxit, pro cetum millibus argenti mar-
 cis: sed Adolphus acceptam pecuniam quam diuidere cum principibus Imperij debebat,
 contra voluntatem eorum solus retinuit, & eos ad indignationem maximam prouoca-
 uit, adeo vt nullus eorum proficisci cum illo in auxilium Regis Angliae ab ipso promissum
 consentiret. Confusus ergo rex Adolphus, Anglorum Regi, nec sicut promiserat cum
 Principibus vnquam, nec solus cum suis oportuno tempore poruit occurrere, fuitque
 maxima tam ipsi regi Romanorum Adolpho quam toti Imperio confusio, tantam rece-
 pisse pecuniam & pro missum pro ea auxilium turpiter subtraxisse.

*Adolphus
Imperator
mercenaria
operam pro-
mittit non
praestat regi
Angliae.*

MCCXCV.

Anno Abbatis nostri 5. Albertus Dux Austriae filius quondam regis Rudolphi con-
 tra Adolphum regem Romanorum se fortiter erexit, & multa ei damna intulit, quem
 cum Adolphus a Ducatu suo deponere tentasset, non potuit, quia multis Principibus gra-
 tus, & adiutus fortiter se defendit.

*Albertus
Austriacus
contra Adol-
phum in iur-
git.*

Eodem anno Sifridus Archiepiscopus Colonienfis post septennium captiuitatis fue-
 randem multo precio dimissus arte & industria cepit ipsum Comitem Montensem, a
 quo tanto tempore ipse captiuus fuerat detentus, quem coniectum in carcerem captiuum
 derinuit vsq[ue] ad mortem, nec eum aliquo precio dimittere voluit, sed illi sapius imprope-
 rans dicebat: *Nunc ego te docebo, quem admodum Archiepiscopum tenere captiuum debeas.* Cumq[ue]
 Comes se omnia quae ab ipso extorserat reddidit, additurumque multo maiora, si di-
 mitteretur, promitteret, Archiepiscopus respondit: *Sanctus Petrus, etiam sine istis quae tu polli-
 ceris, famulos suos potest enutrire, idcirco promissa tua non attendo, captiuus morieris.* Quod & fa-
 ctum est. Eodem anno Iohannes Dux Brabantiae in Hasselitz moritur.

*Comes de
Monte ab
archiepisco-
po Colonienfi
captus &
in carcere
moritur.*

*Dux Bra-
bantiae mo-
ritur.*

MCCXCVI.

Anno Abbatis nostri 6. quondam Ecclesia S. Martyris Georgii in Dalen dudum ex-
 usta & postea reaedificari cepta, cum imperfecta staret, religiosa quaedam matrona Hede-
 vvis, vxor quondam Hermanni militis de Sponheim, diuina inspiratione praemonita,
 suis impensis & sumptibus eam perfecit, & curiam suam in Winckelsheim cum agris, arcis,
 pratis & vniuersis prouentibus suis ad eandem perpetuo possidendam cognobio dedit.
 In cuius beneficii gratitudinem Iohannes Abbas patronatus eidem & haeredibus suis
 contulit eiusdem Capellae, ita tamen quod eam non alteri quam seniori monacho huius
 monasterii debeat conferre vt patet in literis:

*Templum
S. Georgii
Dalense.*

*Winckel-
heim, hodie
Welge-
heim.*

*In nomine Domini. Amen. Nos Iohannes Dei gratia Abbas, Iohannes Prior totusq[ue] conuentus mo-
 nasterii in Sponheim, ordinis sancti Benedicti, Moguntinae diocesis, salutem omnibus in perpetuum.
 Quoniam domina Hedvvis relicta domini Hermanni, felix recordationis, militis de Sponheim,
 xxx. maldra filiginis Bingenensis mensurae reddituum annualium perpetuorum, emta & comparata pro*

nobis super omnia bona nostra, sita in terminis ville Welgesheim, capelle nostre S. Georgii in Dalem contulit libere, & pie deuotionis intuitu in dotis nomine assignauit: Nos sue benignitatis respectu ipsi Hedvigi & suis heredibus iure hereditario in perpetuum, ius patronatus, scilicet presentationem ad ipsam Capellam conferimus in hunc modum, Quod predicta domina Hedvigi & dominus Wildericus filius suus, vel eiusdem Wilderici heres senior qui pro tempore fuerit, vni monacho sacerdoti, in nostro conuentu assumto, dictam Capellam conferat, seu eum ad eandem presentet, qui licentia Abbatis sui indulta dictos prouentus percipiat, & Capellam afficiet in diuinis, &c. Datum Anno Domini MCCXCVI. Verum post annos CLXXV. haeres praefata Hedvigi ius patronatus in manus Iohannis de Kulenhaußen abbatis, in fauorem nouae reformationis resignauit, vt suo loco dicemus.

In patro-
natus ab-
bati resigna-
tur.

Episcopus
Herbipolen-
sis moritur,
Andreas
succedit.

Eodem anno obiit Manigoldus episcopus Herbipolensis, cui Andreas natus de Gundelfingen succedens praefuit annis XXI. qui & ipse multas contentiones cum ciui- bus suis habuit, à quibus multas iniurias recipiens soluit.

MCCXCVII.

Adolphus
rex incurrit
in odia o-
mnium.

Conspiratio
contra A-
dolphum.

Adolphus rex Romanorum nimia elatus superbia, multas diffensiones & bella in omni terra contra pacem habentes concitauit. Nam eius iustu Hermannus comes de Geroldseck & quidam alius comes, praefecti prouinciales in Alsatia constituti, Conrado de Leichtenberg episcopo Argentinensi & omnibus Alsatiae incolis molesti nimis fuerunt, & multa damna intulerunt. Tantis iniuriis prouocati tandem praefatus episcopus, ciues quoque Argentinenses, Comites de Lichtenberg, comites de Ochsenstein, Langrauius²⁹ Alsatiae, comes de Freiburg, comes de Zveibrucken, & comes de Holloch, cum multis aliis principibus, comitibus, ciuitatibus & nobilibus, contra regem Adolphum vnanimiter conspirarunt, nimia eius & suorum insolentia concitati, nec destiterunt à cepto proposito, quousque multis in eandem sententiam prouocatis principibus eum à regno tandem eiecerunt, quemadmodum sequenti anno dicemus.

MCCXCVIII.

Wichboldus
fit epi-
scopus Colo-
niensis.

Adolphus
regno exui-
tur.
Albertus
venit.

Sifridus Archiepiscopus Coloniensis obiit, in Ecclesia Bonnensi sepultus, cui Wichboldus, Decanus maioris ecclesiae ibidem successit, quem Bohemundus Archiepiscopus Treurenensis propter senium suum mox in coadiutorem assumpsit, qui & ipse Bohemundus non diu vixit.

Eodem anno cum Rex Adolphus nimium extenuaret Imperium, discordias & bella nutriret, populum in consuetis tributis grauaret, Principesque contemneret; Gerardus archiepiscopus Moguntinus vna cum certis aliis Principibus Albertum Ducem, filium quondam Rudolphi regis Romanorum, ex Austria vocauit ad Moguntiam, promittens eum abrogato Adolpho regem Romanorum eligendum. His auditis cum multis Principibus maximoque exercitu venit ad Rhenum, habens in sua parte Gerardum archiepiscopum Moguntinum, Wichboldum archiepiscopum Coloniensem, Bohemundum archiepiscopum Treurensem, Conradum episcopum Argentinensem, episcopum quoque Constantiensem, comites de Leichtenberg, Ochsenstein, Freiburg, Holloch, Geminiportis, Langrauium Alsatiae, & multos alios Principes ex Austria, ex Vngaria, Bohemia, Carinthia & diuersis aliis prouinciis. Episcopus Argentinensis adduxit in adiutorium Alberti contra Adolphum LXXX. armatos equites & pedites. Argentinenses vero in auxilium eius miserunt quatuor millia armatorum tam equitum quam peditum, qui cum apud Friburgum magno cum honore susceperunt. Audiens haec Adolphus rex congregato magno exercitu Rubiacum * obsedit, sed infecto negotio recessit; & Spiram se conferens operiebatur, quid Principes apud Moguntiam congregati contra eum agere disponderent. Interea Albertus cum maxima potentia nullo resistente ad Moguntiam venit, & congregatos Principes Imperii potiores inuenit. Ibi ergo in vigilia S. Iohannis Baptista Principes, Adolpho propter graues excessus à regno depositus, Albertum in regem Romanorum vnanimiter eligentes, obedientiam, fidelitatem & assistentiam contra omnes aduersarios³⁰ promiserunt. His factis Albertus nouus Rex Moguntiam exiens cum vniuerso exercitu suo venit ad oppidum quod Alcea dicitur, tribus à Wormatia versus Creutzennach miliaribus distans, ibique cum Principibus suis papilionibus fixis refedit, totumque oppidum praeter castellum illi annexum desolauit. Adolphus autem congregato magno exercitu bellatorum ex ciuitatibus sibi iuratis, Spira, Wormatia, Oppenheim, Francofordia, cum Principibus suis, Rodolpho comite Palatino Rheni Bauariae que Duce genero suo, comite quoque de Eisenberg & multis aliis in Oppenheim se recipiens, per dies decem auxilia amicorum, quibus scripserat, expectauit. Verum decem euolutis diebus antequam auxi-

* Rosbach.

Alberti de-
solatur.

lia ami-

lia amicorum venissent, nimis inconsulte & precipitanter contra Albertum impar viribus ad bellum processit, inter villam quæ dicitur Gilheim, & cœnobium monialium Rosenthal nuncupatum, ibi acriter olim pugnatum & multi ab utraque parte ceciderunt. Adolphus autem rex propria manu fortissime pugnavit, & cum iam sibi accedere victoria videretur, sui fugere cœperunt & ipse fuit occisus in eodem loco, & filius eius captus. Cecidit etiam in eodem bello dominus Otto de Ochsenstein primus Capitaneus in exercitu Ducis Alberti; similiter Comes de Eisenberg in exercitu regis Adolphi supremus signifer, & fortissimus miles fuit occisus. Comites quoque, milites & nobiles plures quam sexaginta notabiles in eodem loco ceciderunt. Corpus autem occisi regis Adolphi in præfato monasterio Rosenthal fuit sepultum, vsque ad tempora Henrici regis de Lutzelberg qui ossa eius in sepulcris Regum in Ecclesia Spirensi tumulari præcepit. Sunt qui scribant, omnes illos qui contra Regem Adolphum conspirarunt, mala morte periisse. Ferunt enim ipsum Albertum regni usurpatorem à fratris filio interemtum: Comitem de Holloch occisum: Ottonem quoque de Ochsenstein (sicut diximus) in bello cecidisse; archiepiscopum Moguntinum super sellam sedentem inopinate mortuum; Comitem Geminipontis in aqua seu ripa Bliesse dicta submersum; Conradum Episcopum Argentinensem ante Friburgam à quodam rustico gladio extinctum: Comitem de Liningen insanum & phreneticum factum, ac simili mortis genere omnes pene de hoc mundo emigrasse. Albertus itaque victor euadens cum principibus suis ad civitatem Aquisgranensem proficiscitur, ac ibidem à Wichboldo archiepiscopo Coloniensi in regem Romanorum consecratur. Regnavit autem annos 10. uxorem habuit Helizabeth filiam Meinhardi comitis Carinthiæ, quæ peperit ei 5. filias & 6. filios: quorum ista sunt nomina. Primogenitus fuit Rudolphus rex Bohemiæ, qui obiit anno Domini MCCCXXX. Pragæ sepultus: Secundus fuit Fridericus Dux Austriæ, qui postea contra Ludovicum Bauarum Imperatorem fuit electus; de quo suo loco dicetur. Tertius fuit Lupoldus Dux Austriæ, Stiriæ & Carinthiæ, qui obiit anno Domini MCCCXXVI. sepultus in monasterio Königsfeld. Quartus fuit Henricus Dux, qui obiit anno Domini MCCCXLIII. relicta uxore Helizabeth filia comitis de Virnenburg. Quintus fuit Albertus Dux qui fundavit monasterium in Gemino, à quo linea Maximiliani regis Romanorum descendit. Sextus fuit Otto Dux Austriæ, qui habuit uxorem filiam Ducis Bauariæ nomine Helizabeth, & obiit anno Domini MCCCXLIV. Filiam autem primam nomine Agnes nupsit Andrea Regi Ungariæ, quo mortuo sine liberis iterum nupsit Duci Vratislaviæ. Secunda fuit Helizabeth, quæ nupsit Friderico Duci Lotharingiæ, & peperit ei Rudolphum, qui patri in Ducatu successit. Tertia fuit Anna, quæ nupsit Hermanno Brandeburgensi. Quarta fuit Catharina, desponsata Henrico Lutzelburgensi Romanorum regi septimo, quo ante nuptias mortuo, data fuit Ruperto regi Apuliæ Duci Calabriae, & obiit anno Domini MCCCXXIII. Quinta filia nomine Iutta, nupsit Vdalrico Comiti de Ottingen, & obiit anno Domini MCCCXXXIII.

Historicis temporibus civis Colonienses propter lites & contentiones, quas habuerant cum Sifrido Archiepiscopo Coloniensi, fuerunt in excommunicatione per annos VII. menses totidem & dies novem, ac interdicti, ita quod per totum illud tempus diuinorum celebratio apud eos fuit intermissa. Mortuo autem Sifrido archiepiscopo Wichboldus eius successor, homo senex & amator pacis, eos quamprimum potuit fecit absolui, & ad concordiam reuocavit.

Eodem anno Indictione II. 5. calend. Aprilis in nocte circa 12. obiit Iohannes huius nominis secundus, Abbas huius monasterij Sponheimensis 9. ante gradus presbyterij sepultus, anno regiminis sui VIII. nondum completo: ætatis vero LXIII. Erat autem homo bonus & humanæ conuersationis, amator pacis & quietis, & quem iurgia & contentiones secularium negotiorum non magnopere delectabant. Veruntamen male præsumtam licentiam Monachorum à regularis obseruantia integritate longe recedentium non compescuit, sed diuisionem reddituum cum pernicioso peculio, vt reperit, permisit.

DE DIETLIBO, MONASTERII HUIUS SPONHEIMENSIS
X. Abbate: qui præfuit annis X. & mensibus VI. & de variis gestis in his
regionibus.

ANN o igitur prænotato Iohanne Abbate huius monasterij mortuo atque sepulto (sicut diximus) conuenerunt fratres ad locum Capitularem 4. calend. Aprilis animo

Adolphus
occumbit,

Sepelitur.

Mala perierunt
qui contra
Adolphum
conspirarunt.

Albertus coronatur.

Filius & filia
Alberti,

Colonienses
annis 7. ex-
communicationi
absoluntur.

Iohannes abbas
miser
mortuus.